

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
T.a.v. de minister, mevrouw C.J. Schouten
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Datum: 25 maart 2020
E-mail: 10.2.e [redacted] [@greenports-nederland.nl](mailto:10.2.e@greenports-nederland.nl)
Onderwerp: Noodfonds sierteeltsector

Geachte mevrouw Schouten, Beste Carola,

Allereerst willen wij u als minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en het kabinet complimenteren voor de wijze waarop u ons land door deze crisisperiode loodst. We leven mee met hen die direct door het Coronavirus worden getroffen en hebben respect voor al diegenen die zich tot het uiterste inzetten in de gezondheidszorg. Terecht geeft het kabinet bij zijn aanpak de volksgezondheid de hoogste prioriteit. Ook in onze keten, waar veel werkzaamheden 'gewoon' door moeten gaan, is er aandacht voor het zorgvuldig naleven van de preventie maatregelen.

Tegelijkertijd is er veel zorg over de economische impact van deze crisis. We willen u en het kabinet dan ook bedanken voor het pakket aan uitzonderlijke economische maatregelen en voor de steun die u uitsprak voor de sierteeltketen.

Echter, het pakket is helaas niet voldoende om deze tuinbouwketen gezond te houden. Sinds week 11 is de omzet in de sierteelt in een vrije val geraakt door het bijna volledig wegvallen van de vraag. Juist nu de periode is gestart dat het geld verdiend wordt door de komende feestdagen en de start van het lenteseizoen.

In deze brief zullen wij eerst ingaan op de wijze waarop de Coronacrisis de hele sierteeltketen raakt. En waarom juist in deze sector de impact zo groot is. Daarna gaan wij in op de door u genomen maatregelen uit het noodpakket. En leggen wij uit dat een extra maatregel volgens ons noodzakelijk is om de sierteeltketen overeind te houden: de opzet van een Noodfonds.

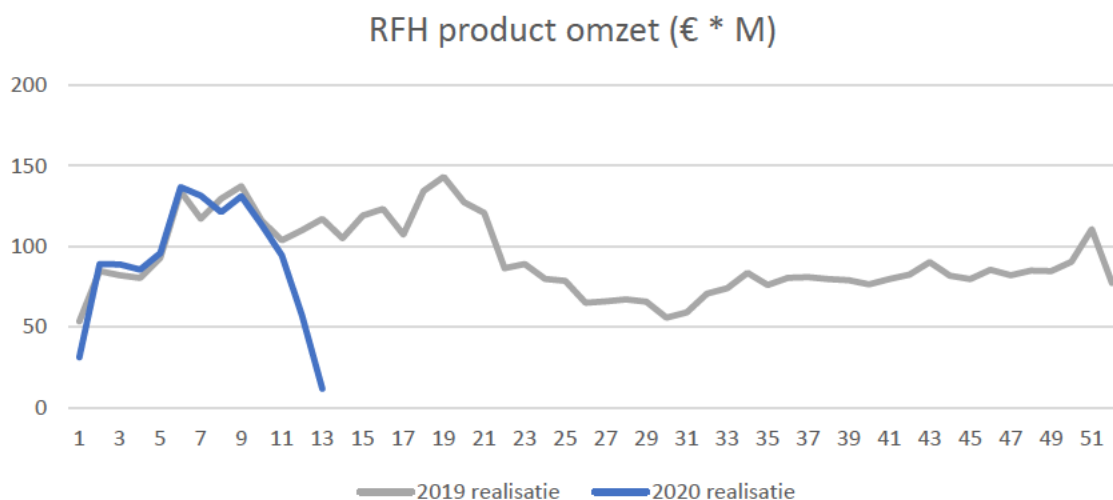
1. Belang sierteeltketen en impact corona crisis

Sierteeltketen

De Nederlandse sierteeltketen (bestaande uit veredeling, productie en handel van: bloemen, planten, bloembollen en boomkwekerijproducten) wordt ongekend hard getroffen door de Coronacrisis. Onze keten kent meer dan 7.000 familiebedrijven; MKB bedrijven die al lang bestaan en overgegaan zijn van vader op zoon of dochter. Sierteelt is op dit moment de derde exportsector van Nederland. De totale exportwaarde bedraagt 9,2 miljard euro. Wij zijn de wereldmarktleider. De keten biedt werk aan 150.000 mensen. De keten kenmerkt zich door de sterke onderlinge verwevenheid en wederzijdse afhankelijkheid. Effecten op elke afzonderlijke schakel in de keten hebben direct effect op de hele waardeketen.

Naast de economische impact onderscheidt de keten zich door een sterke maatschappelijke bijdrage. Onze producten dragen immers sterk bij aan geluk en daarmee aan een betere gezondheid. Daarnaast zijn de producten van onze keten een belangrijke trekker voor toeristen en is zij breed betrokken bij sociale activiteiten in de maatschappij.

De Coronacrisis heeft geleid tot een vraaguitval van 65 a 70 %. Wij verwachten dat deze uitval verder op zal lopen tot 90 %.

Omzetgrafiek RFH waarin effect Coronacrisis is weergegeven

Omdat de oorzaak van de acute nood ligt bij het wegvallen van de vraag, beschrijven we de effecten op de tuinbouw vanaf de handel en gaan vervolgens terug de keten in.

Groothandel

Voor de groothandel geldt dat zij niet hebben kunnen anticiperen op een zo abrupte en snelle vraag uitval. De handel heeft aangegeven dat zij niet in staat zijn de reeds gesloten

inkoopcontracten met kwekers te kunnen nakomen. Deze worden nu op grote schaal ontbonden. De inkoop voor de daghandel is volledig ingestort.

De bloemenveilingen

De daghandel via de klok is ingestort. Producten worden op grote schaal doorgedraaid. Er zijn regels opgesteld om de aanvoer vanuit de kwekers fors te verminderen. Bloemenkwekers mogen nog maar 30 % van hun normale productie aanvoeren.

Kwekers

De sierteelt neemt een unieke positie in, omdat het gaat om dagverse producten. Bloemen, tuin- en perkplanten, bloeiende planten, bloembollen en boomkwekerij producten kunnen niet (langdurig) bewaard worden om later op de markt te brengen

Kwekers zijn niet in staat om meerjarige plantproductie tijdelijk 'uit te zetten'. Een plant is levend en kan daarmee niet als een machine stopgezet worden. Alle gewashandelingen (arbeid), maar ook vaste kosten zoals energie, grondstoffen lopen door. Daarom is terugschakelen in kosten maar zeer beperkt mogelijk.

Bij nieuwe aanplant is het dilemma groot: nu investeren in nieuw gewas met alle kosten van dien en gesteld staan voor na de crisis? Of wachten om nu kosten te besparen, maar bij het weer opkomen van de vraag kostbare tijd verliezen met de opstart van de teelt?

Veredelaars en vermeerderaars

Door de huidige crisis overwegen veredelaars en vermeerderaars de productie van stekken en ander uitgangsmateriaal te stoppen. Indien dit daadwerkelijk gaat plaatsvinden ontstaan na de crisis tekorten waardoor de keten niet goed kan opschalen als de vraag weer aantrekt.

Overige

Bij het stoppen van de continuïteit van de sierteelketen valt de aanverwante bedrijvigheid zoals toeleveranciers, kassenbouw, grondstoffenleveranciers en groen onderwijs volledig weg. Met alle economische en maatschappelijke gevolgen van dien. Ook de strategische innovatie - als basis voor de continuïteit van een keten – kan wegvallen. Denk daarbij aan programma's als Kennis in je Kas.

2. Totale schade voor de sierteelketen

Om een beeld te schetsen van de omvang van de crisis hebben wij een berekening van de schade gemaakt. Voor de teelt, afzet en handel van bloemen en planten is deze doorgerekend. Bij de berekening is rekening gehouden met omzetverlies, mogelijkheid tot terugschakelen in de kosten en de effecten van het noodpakket (met name de NOW). De bedragen voor bollen en bomen zijn op dit moment nog beperkt tot omzetverlies. Voor de veredeling hebben wij nog geen berekening voor handen.

Op basis van de huidige berekening gaan we uit van een schade die ruim € 2 miljard bedraagt. In bijlage 1 vindt u de berekening per schakel in de keten. Deze is afgestemd met WEcR. De tweede bijlage geeft de schadeberekening bij Royal Flora Holland weer. Voor de verdere onderbouwing van de berekeningen kunt u contact met ons opnemen.

3. Noodzaak voor een Noodfonds

Er zijn door het kabinet veel maatregelen genomen waardoor de bedrijven in de keten op korte termijn liquiditeit hebben. De borgstelling leidt tot extra noodkrediet, uitstel van diverse betalingen (zoals belasting, ODE en aflossingsverplichtingen) geeft de bedrijven tijdelijk extra lucht.

Echter, op middellange termijn zullen deze extra leningen en uitgestelde betalingen weer opgebracht moeten worden door de bedrijven.

Alleen het Noodfonds Overbrugging Werkgelegenheid leidt tot een daadwerkelijke reductie van de financiële verplichtingen. Tot 90% van de loonkosten is hiermee op te vangen.

Deze extra maatregelen zijn onvoldoende om de nu optredende verliezen goed te maken op de middellange en lange termijn. De analisten van Rabobank verwachten dat hierdoor veel meer bedrijven dan nodig is, continuïteitsproblemen gaan krijgen.

De verliezen zijn uitzonderlijk hoog door het feit dat veel sierteeltbedrijven het grootste deel van hun jaaromzet in deze periode maken. Deze verliezen worden zo mogelijk met extra kredieten of leningen gefinancierd en zullen een keer terugbetaald moeten worden. Maar uit de eerste analyses blijkt dat de verliezen dusdanig hoog zijn, dat ook gezonde bedrijven niet in staat zijn om deze extra leningen en kredieten komende jaren terug te betalen.

Hieruit volgt dat zonder verliestegemoetkoming, bedrijven in de kern gezond, deze crisis niet kunnen overleven. Dit zet de keten sterk op achterstand om te vernieuwen, te innoveren en haar bijdrage te leveren aan de gewenste verduurzaming. Het zal naar verwachting de levensvatbaarheid van de keten, met zijn economisch en maatschappelijk positieve bijdrage, zeer sterk schaden.

Zonder aanvullend Noodfonds gaat de keten het niet redden.

Tenslotte

Uiteraard zijn wij als vertegenwoordigers van de sierteeltketen bereid om bovenstaande en bijgaande op elk door u gewenst moment nader toe te lichten. De sierteeltketen verneemt graag op korte termijn uw reactie. Daarnaast bieden wij ook aan in het uitwerken en beheer van het Noodfonds met u mee te denken en daarin een rol te vervullen, met de insteek streng en rechtvaardig, zodat mogelijk misbruik op alle mogelijke manieren wordt voorkomen.

Met vriendelijke groet,

Namens de Regiegroep Coronacrisis Tuinbouw (waarin hieronder genoemde organisaties uit de sierteelketen participeren),

Regiegroep

Jaap Bond
Voorzitter

Regiegroep

Niek Jan van Kesteren
Greenport Holland

Regiegroep

Adri Bom-Lemstra
Greenports Nederland

Royal FloraHolland

Steven van Schilfgaarde
CEO

Rabobank

Carin van Huët
Rabobank

Participerende organisaties sierteelketen

- Glastuinbouw Nederland; Sjaak van der Tak
- Anthos; Henk Westerhof
- VGB; Matthijs Mesken
- KAVB; Jaap Bond
- LTO Bomen en Planten; Henk Raaijmakers
- Plantum, Niels Louwaars